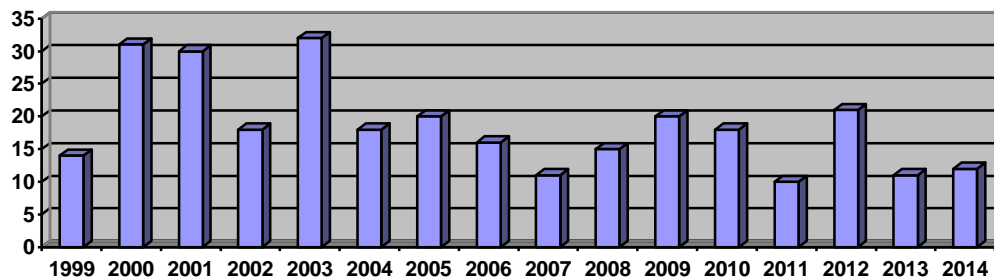

Resultaten BMP-Z 2014 in Twente

In de eerste plaats dank aan de vele tientallen waarnemers die zich hebben ingezet voor het onderzoek naar BMP-Z soorten (= Broedvogel Monitoring Project Zeldzame soorten) in Twente. Een overzicht van alle binnengekomen Twentse Z-soorten staat hieronder vermeld. Het overzicht is tot stand gekomen door www.waarneming.nl te raadplegen en door het beschikbaar stellen van gegevens door NM en SBB. Ook zijn de resultaten van het onderzoek van het BMP-Z Telgebied Losser toegevoegd evenals de resultaten vanuit het Beekvogelproject met vele vaste Z-terreinen langs de Twentse beken. Er zijn ook enkele territoria uit het Atlasproject toegevoegd. De steenuilwerkgroepen gaven de resultaten van hun tellingen in de monitoringsgebieden door.

Georde Fuut (12)

Vanaf 2003 kent de Georde Fuut in Twente een afname in de broedvogelaantallen. Wel komen ze nu in meer gebieden voor dan in het verleden. In het kerngebied de Engbertsdijkvenen waren 10 territoria. Er kwamen dit jaar ook meldingen van territoria uit het Wierdense Veld (1) en het retentiegebied Kristalbad bij Enschede (1).

Georde Fuut in Twente

Ooievaar (9)

Het bekende paartje Ooievaars in Losser betrok voor de 21^e keer het nest op het dak van een woonboerderij langs de Dinkel. Er zijn 4 jongen groot geworden. De Losserse ooievaarspopulatie breidde zich verder uit met een paar in Beuningen (broedgeval met 1 jong, later dood aangetroffen door slecht weer), een paar in het Binckhorsterveld (broedgeval met 3 jongen) en een paar in het Losserse deel van Singraven. In de buurt van Rossum hebben 4 paren gebroed en bij Singraven, Dinkelland 1 paar. Net over de Duitse grens bij Glane bij een oude jeneverstokerij heeft ook een broedpaar gezeten.

Grote Canadese Gans (3)

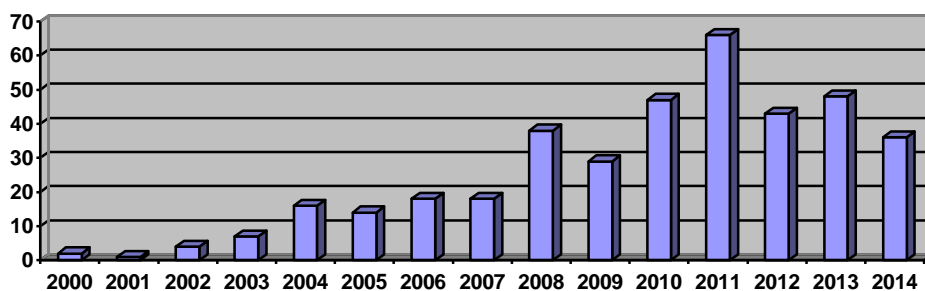
Voorlopig nog geen toename in Twente van de Grote Canadese Gans. Dit jaar was er 1 paar op de Oelemars bij Losser, 1 paar in Stroothuizen in Losser (nest met eieren) en 1 paar in de Ottershagen bij Tilligte.

Kolgans (1)

Op de Oelemars verbleef vanaf de winterperiode dagelijks 1 paar Kolganzen, maar was er geen nest.

Brandgans (36)

Deze gans neemt in navolging van overig Nederland ook in Twente gestadig toe, maar niet alle Brandganzen zijn doorgegeven. Brandganzen komen in Twente vnl. voor in hoogveengebieden, zandafgravingen en parken. Op het terrein van zandafgraving de Oelemars in Losser hebben 5 paren een territorium gehad. Bij Nijverdal, Kalvenhaar was 1 territorium. Ottershagen telde 1 paar en Retentiegebied Kristalbad bij Enschede 1 paar. Op de Stroinkslanden, Enschede werden 12 paren gemeld en in het Wesselerbrinkpark, Enschede 2 paren. In de Engbertsdijkvenen zaten 16 paren. De meeste territoria zijn vastgesteld door waarneming.nl uit te kammen op Brandganzen (90 meldingen binnen de datumgrenzen). Alleen de vogels met de aanduiding paar in broedbiotoop, nestindicerend, nestvondst en met niet-vliegvlugge jongen zijn opgenomen. Helaas waren slechts 10 van de 90 meldingen uit waarneming.nl voorzien van meer informatie dan aantal en de aanduiding ter plaatse. Van de overige meldingen konden dus geen geldige territoria van worden gemaakt. Onderstaande grafiek laat daardoor een daling in de aantallen zien.

Brandgans in Twente

Muskuseend (1)

Deze exoot komt in Twente voor het eerst in de overzichten naar voren als broedvogel. Er zat 1 paar met donsjongen op de Zendersche Esch.

Rode Wouw (1)

Toch weer een territorium van de Rode Wouw in Twente dit jaar. Na vergeefs zoeken op de locatie van vorig jaar bij de Hooge Lutte was er dit jaar onverwacht toch nestbouw van een paar in de gemeente Hof van Twente. Er is niet gebroed.

Bruine Kiekendief (0)

Van de Bruine Kiekendief zijn tientallen meldingen binnen de datumgrenzen op waarneming.nl geplaatst. Zelfs van dit grote aantal meldingen kon geen enkel geldig territorium worden samengesteld. Het betreft voornamelijk solitaire overzomeraars in de hoogveengebieden. Ook zijn er Blauwe en Grauwe Kiekendieven tussen de datumgrenzen gemeld, maar deze meldingen hebben niet tot een geldig territorium geleid.

Slechtvalk (4)

De voormalige zendmast bij Markelo trok al in 2007 een Slechtvalk aan en in 2008 werd hier in februari een paar waargenomen. Er werd een nestkast op 100 m hoogte geplaatst, waarbij het paartje zich voortdurend ophield. In 2008 is dus voor het eerst in Twente een territorium van de Slechtvalk vastgesteld. Vanaf 2009 heeft het paar hier elk jaar gebroed, ook dit jaar. Er waren eveneens territoria van de Slechtvalk in het centrum van Almelo, op de Boeldershoek bij Enschede (broedgeval) en in Vriezenveen.

Porseleinhoen (3)

In het Haaksbergerveen was 1 territoria van het Porseleinhoen, evenals in het Aamsveen en de Engbertsdijksvenen.

Kraanvogel (3)

Vanaf 2011 bevinden zich in de Engbertsdijksvenen territoria van de Kraanvogel. In 2011 vertoonden 2 paartjes Kraanvogels baltsgedrag, maar bij controle werden geen nesten of jongen waargenomen. Waarschijnlijk ging het hier om nog niet geslachtsrijpe vogels. In 2012 en 2013 werd hier ook 1 paar gesignaleerd, evenals dit jaar. Dit jaar was er echter een nest met eieren dat helaas mislukt is. In de hoogveengebieden in de grensregio Aamsveen, Haaksbergerveen en Witte Veen werden minimaal 2 verschillende paartjes baltsende Kraanvogels gezien. Een derde paar kon niet met zekerheid worden vastgesteld. Het gebied kende veel verstoringfactoren o.a. rondcirkelende helikopters die naar het olielek in het Ambtsvenn zochten, zodat er mogelijk veel verplaatsingen van de Kraanvogels zijn geweest. In het Gilderhauser Venn in Duitsland, 6 km ten oosten van Losser heeft een Kraanvogelpaar succesvol gebroed.

Kleine Plevier (12)

De Kleine Plevier is een soort van kale terreinen met pioniersvegetatie. Er werden dit jaar 10 paren opgespoord, waarvan een aantal succesvolle broedgevallen. De territoria bevonden zich op de Oelemars (1) in Losser, Oosterweilanden, Vriezenveen (1), Overtoom, Rijssen (3), Bornse Beek (1), Zendersche Esch (1), Retentiegebied Kristalbad, Enschede (2), Harbrinkhoek (1), Gammelke (1) en Vliegveld Twente (1). Het aantal ligt beduidend onder de 19 vastgestelde territoria van 2012.

Oehoe (1)

In 2010 werd voor het eerst een territorium van de Oehoe op het terrein van Twence op de Boeldershoek bij Enschede vastgesteld. In 2011 was op dezelfde locatie wederom een territorium, maar nog steeds zonder broedindicaties. Van het geslaagde broedgeval in 2012 zijn de jongen spoorloos verdwenen. Hoogstwaarschijnlijk zijn ze door hun eigen ouders opgegeten. In 2013 was er wel een territorium op deze locatie, maar weer zonder jongen. Dit jaar is er succesvol gebroed.

Steenuil

Voor de monitoring van de Steenuil zijn sinds 2003 tien telgebieden aangemeld. De populatie is in deze gebieden stabiel en neigt tot toename door plaatsing van nestkasten door de steenuilwerkgroepen. De resultaten in Wierden zijn onderling niet vergelijkbaar, want pas vanaf 2007 is er volledig geteld.

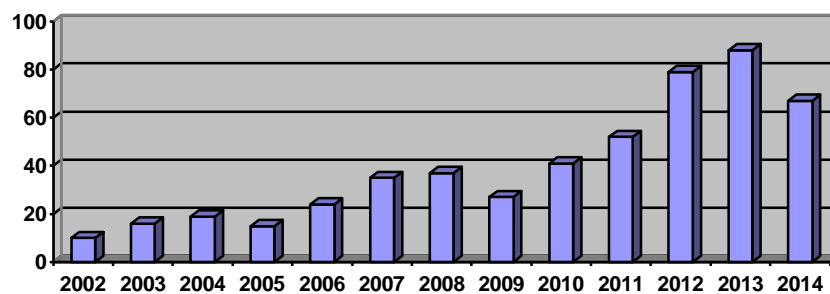
De monitoring in Losser en Overdinkel wordt gedaan door leden van VWG Losser met als coördinatoren Friso Koop, Peter Steffens en Leo Hassing. De Steenuilen in Dinkelland (Saasveld, Deurningen, Fleringen, Agelo en Reutum) worden geteld door leden van de Natuurwerkgroep "De Grutto" uit Weerselo onder coördinatie van Vincent de Lenne. In Wierden zijn de Katoel'nkiekers onder leiding van Hans Gels met de inventarisaties bezig geweest. Beuningen en Lattrop worden door Friso Koop geteld.

De schatting voor de totale steenuilenpopulatie in Twente bedraagt 829 territoria.

	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Losser Steenfabriek	7	8	9	8	8	9	9	11	10	10	8	11
Overdinkel Ringstation e.o.	11	12	14	13	10	12	14	15	11	15	14	16
Saasveld	45	43	41	43	42	45	43	41	42	44	42	45
Deurningen	20	25	27	26	30	30	30	26	23	22	24	24
Fleringen	5	6	7	6	6	6	6	6	10	9	9	9
Groot Agelo	9	12	15	16	18	19	17	24	22	16	18	18
Reutum	4	4	3	4	4	4	4	4	7	6	6	6
Wierden	-	-	45	56	95	93	95	94	92	92	82	92
Beuningen- Denekamp-oost	-	-	-	-	-	-	-	17	15	15	17	17
Ottershagen- Lattrop									17	17	14	ng

Nachtzwaluw (67)

Alle heidevelden zijn in het kader van het Jaar van de Nachtzwaluw in 2007 nagelopen op deze nachtelijke soort. Er konden toen 35 territoria worden gekarteerd. Dit jaar zijn er minimaal 67 territoria opgespoord met als kanttekening dat niet alle nachtzwaluwterreinen van 2007 zijn bezocht. De toename die zich een aantal jaren geleden aankondigde ging t/m 2013 nog steeds door. Dit jaar zijn er wat minder Nachtzwaluwen geteld. Hier volgt een opsomming van de locaties met het bijbehorende aantal gevonden territoria: telgebied Losser (28), Engbertsdijkerven (20), Wierdense Veld (2), Haaksbergerven (4), Buurserzand (2), Witte Veen Buurse (2), Borkeld (6) en Aamsveen (3).

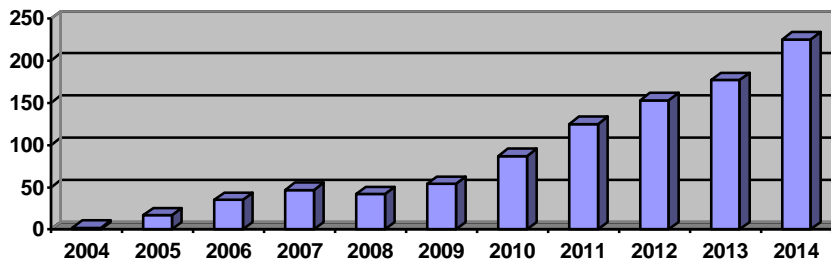
Nachtzwaluwen in Twente

Draaihals (1)

Een alarmerende Draaihals liet zich in juni enkele keren horen in een bosgebied met heide in Losser. Deze soort wordt nog maar sporadisch als broedvogel in Twente waargenomen.

Middelste Bonte Specht (225)

Na een stijging van de aantallen Middelste Bonte Spechten in Twente gedurende de periode 2004-2007 was de groei wat afgevlakt. Het leek er op dat alle geschikte gebieden bezet waren. Maar vanaf 2010 is deze specht ineens goed doorgebroken en is het aantal territoria van 54 in 2009 uitgegroeid tot 224 dit jaar.

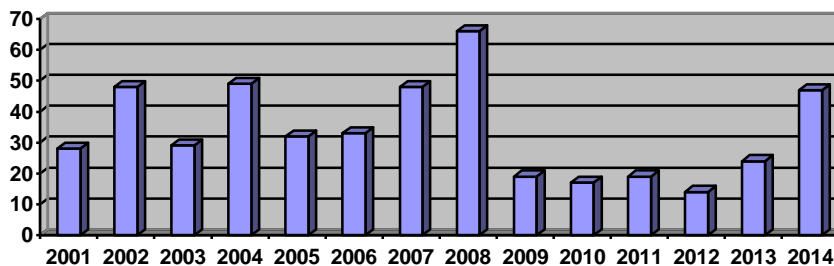

Middelste Bonte Specht in Twente

IJsvogel (47)

De IJsvogel heeft aan het eind van de winterperiode van 2008/2009 de eerste grote verliezen geleden. In Losser, het kerngebied van de IJsvogel, werd ondanks het openblijven van de Dinkel een verlies van 60% van de populatie vastgesteld. Na de winter van 2009/2010 bleef het verlies echter beperkt en was er weer een kleine opleving in 2011. De winter van 2012 heeft nog verdere schade in het ijsvogelbestand aangericht. Gerekend vanaf het begin van de tellingen in 1975 tot nu toe is 2008 met 66 territoria het jaar met de meeste IJsvogels in Twente geweest. Daarvan waren er in 2012 nog maar 14 territoria over, een afname van 79%. In 2013 trad het eerste duidelijke herstel in en werden er 10 territoria meer vastgesteld. Dit jaar vond er een ongekend snel herstel plaats en groeide de Twentse populatie ten opzichte van vorig jaar met een bijna verdubbeling van 24 naar 47 territoria.

Dank aan Peter van den Akker voor de coördinatie van het Beekvogelproject en aan de vele tellers van dit project, waarbij zoveel mogelijk IJsvogels en Grote Gele Kwikstaarten in Twente via vaste Z-telgebieden worden geteld.

IJsvogel in Twente

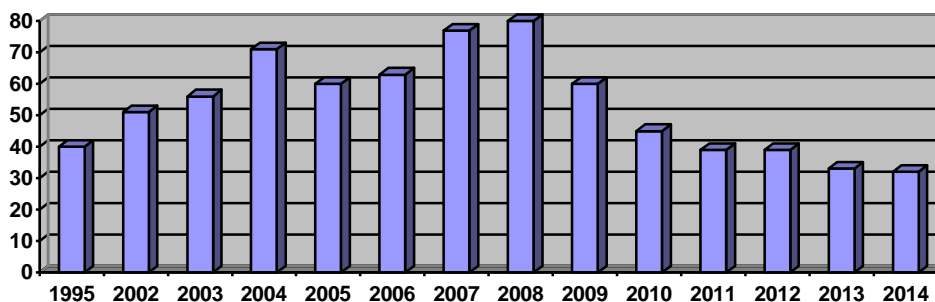
Rouwkwikstaart (1)

In de omgeving van het Haaksbergerveen werd een nest van een mannetje Rouwkwikstaart x vrouwtje Witte Kwikstaart gezien.

Grote Gele Kwikstaart (32)

De populatie van de Grote Gele Kwikstaart kent in Twente net als de IJsvogel een behoorlijke terugslag. In het kerngebied langs de Dinkel leed de Grote Gele Kwikstaart na de afgelopen winters enorme verliezen. Van de Dinkelpopulatie van 31 paren in 2007 zijn er nu nog maar 12 over. Voor heel Twente komt de neergang van 80 territoria in 2008 uit op 32 territoria in 2014, een afname van 60%. Het herstel van de IJsvogel dit jaar deed zich helaas niet voor bij de Grote Gele Kwikstaart. Wellicht is hier sprake van een ontoereikend voedselaanbod, want ook de jongenproductie is minimaal.

Evenals bij de IJsvogel heeft Peter van den Akker de coördinatie van de tellingen verzorgd.

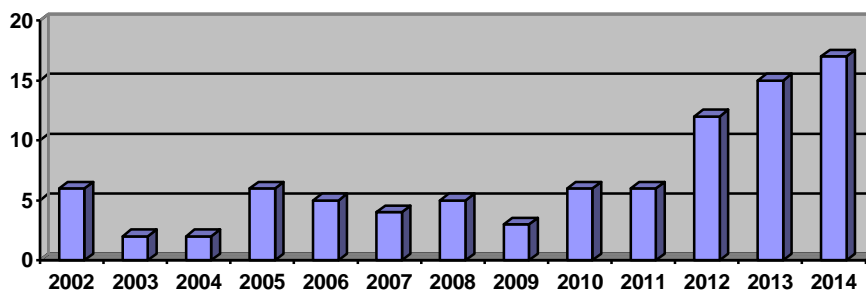
Grote Gele Kwikstaart in Twente

Kortsnavelboomkruiper (10)

De eerste Kortsnavelboomkruiper, een ongepaard mannetje, werd in 2005 op de Lonnekerberg in Enschede gehoord. Het jaar daarop was er op dezelfde locatie een geslaagd broedgeval. De soort kende in 2007 een verhoudingsgewijs geweldige toename in Twente, want het aantal territoria en broedgevallen nam toe tot 7 en de soort breidde zich verder uit van de Lonnekerberg naar het Haagse Bos. Na een periode van jaarlijks 1 tot 3 territoria was er in 2012 weer een opleving en werden er wederom 7 territoria vastgesteld. De Kortsnavelboomkruipers worden tegelijkertijd met het Twentse onderzoek naar Middelste Bonte Spechten geïnventariseerd, want ze komen bijna in dezelfde leefomgeving voor. Helaas zijn ze een bijzonder lastig vast te stellen soort die soms wel en soms niet op geluid reageert. Ook de zang wordt maar sporadisch gehoord. Interessant is echter dat het verspreidingsgebied zich uitbreidt. Naast de vaste locaties op de Lonnekerberg (1) en Haagse Bos (3) zijn ze nu ook aangetroffen in het Oldenzaalse Veen (1) en in Losser op Boerskotten (2), Hooge Lutte (2) en Snippert (1). Op 3 andere locaties nl. Singraven, Roderveld en Sterrenbos bij Enschede werden Kortsnavels aangetroffen, waarvan helaas de noodzakelijke vervolgaanmelding niet kon worden binnengehaald.

Grauwe Klauwier (17)

Het aantal Grauwe Klauwieren in Twente neemt gestadig toe. Dit jaar was er een bolwerk van de Grauwe Klauwier in de Engbertsdijksvenen met 7 territoria. Verder waren er territoria en broedgevallen in het Aamsveen (3), Haaksbergerveen (4), Punthuizen (1) en Beuninger Achterveld (1) in Losser en het Witte Veen bij Buurse (1).

Grauwe Klauwier in Twente

Raaf (2)

Dit jaar waren er 33 waarnemingen van de Raaf. Van alle waarnemingen konden er slechts 4 worden samengevoegd tot 2 geldig territoria, nl. 1 in het Wierdense Veld en 1 in het Haagse Bos bij Enschede.

Ik hoop dat de tellers van de Z-soorten door blijven gaan met hun inventarisaties, die vaak via Z-telgebieden georganiseerd zijn, bv. de bekestellingen en de steenuilenmonitoring. Z-soorten kunnen regelrecht via de website bij SOVON worden ingevoerd via gegevensinvoer en daarna de inlogcode. Wie voor het eerst inlogt, gaat bij www.sovon.nl eerst naar inloggen met de waarnemerscode en de vier cijfers van de postcode van de waarnemer. Tellers die nog geen waarnemerscode hebben kunnen deze aanvragen. Vervolgens broedvogels aanklikken en dan naar losse meldingen.

Mocht dit niet lukken dan kunnen meldingen van Z-soorten rechtstreeks via de mail naar mij toe of op www.waarneming.nl worden gezet. Als er van www.waarneming.nl gebruik wordt gemaakt is het niet voldoende om alleen soort, aantal en locatie aan te geven, maar moet het vakje "ter plaatse" even uitgerold worden om

nadere informatie te geven, bv. zingend/baltsend, paar in broedbiotoop, alarmerend, enz. Dan pas kan ik er eventueel nog een geldig territorium van maken, want het is voor Z-soorten bijna onmogelijk om dit met alleen de aanduiding ter plaatse te realiseren. De voorkeur gaat echter uit naar het zelf invoeren van de waarneming via de website www.sovon.nl.

Ben Hulsebos, Districtscoördinator Sovon Twente
benhulsebos@home.nl